Lieta Nr.C33533516
CA-1320/6, 2017.g.

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā
Rīgā, 2017.gada 5.aprīlī

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija šādā sastāvā:
tiesas sēdes priekšsēdētāja Dz. Zvaigznekalna- Žagare,
tiesnese L.Grauda,
tiesnese M.Zelmene,
ar tiesas sēžu sekretāri I.Pelēkzirni,

piedaloties /pers. D/ un /pers. E/,

atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 34, izskatīja civillietu /pers. D/ prasībā pret /pers. E/ par uzturlīdzekļu piedziņu, sakarā ar /pers. E/ apelācijas sūdzību par Rīgas rajona tiesas 2016.gada 20.oktobra spriedumu, un

konstatēja:

2016.gada 29.martā, ar precizējumiem 2016.gada 5.maijā, /pers. D/ rajona tiesā cēla maza apmēra prasību pret /pers. E/ par uzturlīdzekļu piedziņu, kurā, pamatojoties uz Civillikuma 177., 179., 1587.pantu, lūdza piedzīt bērna /pers. G/ uzturam un apgādībai 250 *euro.*

Prasības pieteikumā norādīts, ka 2012.gada 18.jūnijā Notariāta likumā noteiktajā kartībā šķirta pušu laulība, rakstiski vienojoties par bērna aizgādību, saskarsmes tiesību izmantošanu, uzturlīdzekļiem un laulībā iegūtās mantas sadali. Saskaņā ar 2012.gada 14.maija vienošanās 3.punktu, atbildētājs apņēmās maksāt uzturlīdzekļus dēla uzturam ik mēnesi minimālo uzturlīdzekļu apmērā, atbilstoši MK noteikumiem. Atbildētājs saistības pilda neregulāri un uz prasības celšanas brīdi uzturlīdzekļus nemaksā vispār.

Prasības precizējumos prasītāja norāda, ka viņa strādā divās darba vietās un ikmēneša ienākumi sastāda 358 *euro*, kas tikai nedaudz pārsniedz minimālās mēnešalgas apmēru. Ikmēneša izdevumu apmaksu finansiāli palīdz segt viņas vecāki. Nepieciešamie ikmēneša izdevumi bērna uzturam vidēji sastāda 553 *euro* mēnesī.

2016.gada 25.maijā Rīgas rajona tiesā saņemti atbildētāja paskaidrojumi, kuros viņš prasību neatzīst. 2012.gada 14.maija vienošanās nav atcelta un ir saistoša pusēm. Lielāku uzturlīdzekļu apmēru nespēj maksāt, jo no 2016.gada janvāra viņam nav ienākumu. Vienīgā darba vieta ir SIA „/nosaukums/", kur nolīgta minimālā alga 370 *euro.* Atbildētāja finanšu stāvoklis nav stabils, papildus ienākumu nav, ar naudas līdzekļiem dēla uzturam palīdz draugi. Atbildētājam ir jauna ģimene, kurā arī jāuztur bērns, tāpat viņš aprūpē savus vecākus, kuri ir pensionāri.

Atbildētāja labklājības līmenis un ienākumi vienošanās brīdī prasītājai bija zināmi. Kopš vienošanās noslēgšanas atbildētāja mantas sastāvā pārmaiņu nav, viņam nepieder nekustamais īpašums, transportlīdzekļi vai kāda cita vērtīga manta. Pieprasītais uzturlīdzekļu palielinājums līdz 250 *euro* nav pamatots. Prasītājas aprēķins uzturlīdzekļu noteikšanai nav samērīgs, tas nav pamatots ar izdevumus apliecinošiem dokumentiem, iekļauti tādi izdevumi, kas nav samērojami ar bērna vajadzībām.

Ar Rīgas rajona tiesas 2016.gada 20.oktobra spriedumu prasība apmierināta daļēji; no /pers. E/ piedzīti uzturlīdzekļi bērna /pers. G/ uzturam 250 *euro* ik mēnesi, sākot no 2016.gada 29.marta līdz bērna pilngadības sasniegšanai, bet ne mazāk kā MK valstī noteikto minimālo uzturlīdzekļu apmērā; pārējā daļā prasība noraidīta; no /pers. E/ valsts ienākumos piedzīta valsts nodeva 354,74 *euro* un ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 11,80 *euro*. Spriedums motivēts sekojoši.

Apstāklis, ka starp pusēm noslēgta vienošanās par uzturlīdzekļu maksājumiem bērnam, neliedz vecākam prasīt uzturlīdzekļu piedziņu ar tiesas spriedumu.

Prasītāja izdevumu rašanās pierādīšanai lietā iesniegusi konta pārskatus, izziņas, kvītis un čekus, maksājuma uzdevumus u.c., kas kalpo kā pierādījumi par izdevumu rašanos atsevišķās pozīcijās. Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 96.panta pirmo daļu, tiesai nav pamata apšaubīt faktu, ka prasītājai rodas izdevumi bērna uzturēšanai arī pārējās pozīcijās, jo prasītāja viena realizē bērna aprūpi.

Prasītājas sastādītais izdevumu aprēķins bērna uzturam nesatur tādas pozīcijas, kas būtu atzīstamas par pārlieku nepamatotām vai neatbilstošām likumā noteiktajam apjomam, kādā vecākam jāsniedz bērnam aprūpe, tomēr tiesas pienākums ir bērnam nepieciešamos izdevumus samērot ar vecāku mantisko stāvokli un reālajām iespējām sniegt pēc iespējas labāku uzturu.

Pušu mantiskais stāvoklis un spējas nodrošināt bērnu ar pēc iespējas labāku uzturu ir līdzvērtīgas. Lai gan atbildētāja ienākumi reģistrēti mazākā apmērā nekā prasītājai, tiesa ņem vērā, ka atbildētājs bija spējīgs nodibināt un vadīt uzņēmumu, kas liecina, ka viņš ir apveltīts ar īpaši labām spējām gūt ienākumus pietiekami lielā apmērā, t.sk., lai nodrošinātu bērnu ar uzturlīdzekļiem. Fakts, ka 2016.gada 22.augustā ir beigušās atbildētāja pārstāvības tiesības SIA „/nosaukums/", pats par sevi nepierāda, ka viņam ir beigušās arī īpašuma tiesības, turklāt, gadījumā, ja atbildētājam ir beigušās arī īpašuma tiesības, tas liecina par viņa iespēju iegūt līdzekļus no īpašuma atsavināšanas.

Nav pamata secināt, ka atbildētājam būtu kādi būtiski apstākļi, kas ļautu iesaistīties mazākā apmērā bērna uzturēšanā, nekā to dara prasītāja. Lietā nav gūti pierādījumi, ka atbildētājs būtu maznodrošināts, trūcīgs vai maksātnespējīgs, līdz ar to nav pamata noteikt maksājamo uzturlīdzekļu apmēru tikai valstī noteiktajā minimālajā apmērā.

Par spriedumu /pers. E/ iesniedza apelācijas sūdzību, pārsūdzot to daļā par uzturlīdzekļu 250 *euro* mēnesī piedziņu un daļā par nekavējošu izpildi,

norādot sekojošus apsvērumus.

Piedzītais uzturlīdzekļu apmērs ir nesamērīgi liels un nav noteikts atbilstoši viņa spējām maksāt. Tiesa nav ievērojusi Civillikuma 179.pantu.

Ar spriedumu atzīts par pamatotu un pierādītu, ka desmitgadīga bērna uzturam mēnesī nepieciešami 553 *euro*. Spriedumā nav analizēts izdevumu samērīgums un lietderība ar bērna vecumu, nav dots vērtējums atbildētāja iebildumiem. Pušu ikmēneša ienākumi kopā veido aptuveni 500 *euro* mēnesī, kas nozīmē, ka prasītājas izdevumi bērnam pārsniedz abu vecāku ikmēneša ienākumu.

Aprēķins satur nesamērīgi dārgas izdevumu pozīcijas, kas nav nepieciešamas bērna ikdienas vajadzībām. Uzskata, ka prasītājas iesniegtie čeki par apģērba un apavu iegādi ir nesamērīgi dārgi un bērnam nav nepieciešami. Prasītājas izmaksas liecina par viņas maksātspēju, nevis bērna faktiskajām vajadzībām.

Tiesa spriedumu balstīja uz pieņēmumiem, neizvērtējot informāciju par atbildētāja ienākumiem uz lietas izskatīšanas brīdi, nepamatoti atzīstot, ka viņš ir apveltīts ar īpaši labām spējām gūt ienākumu. Atbildētāja iesniegtie pierādījumi par ienākumiem 2016.gadā liecina par viņa mantas stāvokli un spriedumā nav vērtēti.

Nav vērtēti pierādījumi par to, ka atbildētājs labprātīgi maksāja uzturlīdzekļus bērnam pirms prasības celšanas, arī tiesvedības gaitā. Prasītājas apgalvojums par ilgstošu nemaksāšanu neatbilst lietas faktiskajiem apstākļiem un rakstveida pierādījumiem.

Sprieduma nekavējoša izpilde nav motivēta atbilstoši Civilprocesa likuma 205.pantam. Tiesa nav konstatējusi īpašus apstākļus, kas attiecināmi uz prasītāju, kuru dēļ būtu pieļaujama sprieduma nekavējošā izpilde.

Prasītāja rakstveida paskaidrojumus par apelācijas sūdzību nav iesniegusi.

Tiesas sēdē /pers. E/ prasību neatzina, uzturēja apelācijas sūdzību uz tajā norādītā pamata, papildus paskaidrojot, ka ir gatavs maksāt minimālo uzturlīdzekļu apmēru, bet ne vairāk.

Tiesas sēdē /pers. D/ uzturēja prasību uz tajā norādītā pamata, apelācijas sūdzību neatzina.

Motīvu daļa

Pārbaudot lietas materiālus, noklausoties pušu paskaidrojumus un viedokli, Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka prasība un apelācijas sūdzība ir pamatota un apmierināma daļēji, šādu apsvērumu dēļ.

Civillietu tiesas kolēģija vadās no Civilprocesa likuma 426.panta pirmās daļas, ka *apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajā sūdzībā.*

Apelācijas sūdzībā netiek apstrīdēts fakts, ka puses ir 2006.gada 29.augustā dzimušā /pers. G/ vecāki un dēls ikdienā atrodas mātes aprūpē un uzraudzībā.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 430.panta trešo daļu apelācijas instances tiesa minētos faktus nepārbauda, jo apelācijas sūdzībā tie netiek apstrīdēti.

Apelācijas sūdzībā atbildētājs spriedumu nav pārsūdzējis tā noraidītajā daļā par uzturlīdzekļu piedziņu līdz brīdim, kad bērns pats spēs sevi apgādāt, līdz ar to šajā daļā Rīgas rajona tiesas 2016.gada 20.oktobra spriedums ir stājies likumīgā spēkā.

Pirmās instances tiesa pamatoti atsaukusies uz judikatūrā *(Augstākās tiesas Senāta 2013.gada 18.jūnija spriedums lietā Nr. SKC-1668/2013 un Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2014.gada 30.septembra spriedums lietā Nr. SKC-2407-14)* atzīto, ka gadījumā, ja prasība celta, lai aizstāvētu no likuma izrietošās bērna tiesības saņemt uzturlīdzekļus no vecāka, nav nepieciešams apstrīdēt noslēgto vienošanos. Apstāklis, ka starp pusēm noslēgta vienošanās par uzturlīdzekļu maksājumiem bērna uzturam, neliedz vecākam, kura labā uzturlīdzekļi maksājami, prasīt uzturlīdzekļu piedziņu ar tiesas spriedumu.

Līdz ar to apelācijas instances tiesā strīds izšķirams vienīgi par bērnam nepieciešamo uzturlīdzekļu apmēru vienā mēnesī.

Saskaņā ar Civillikuma 179.panta pirmo daļu, *vecāku pienākums ir samērā ar viņu spējām un mantas stāvokli uzturēt bērnu. Šis pienākums gulstas uz tēvu un māti līdz laikam, kad bērns pats var sevi apgādāt. Strīdus par uzturlīdzekļiem bērnam izšķir tiesa.* Atbilstoši panta otrajai daļai, *pienākums gādāt par bērna uzturēšanu neizbeidzas, ja bērns ir šķirts no ģimenes vai nedzīvo kopā ar vienu no vecākiem vai abiem vecākiem.*

Likumdevējs nav ierobežojis nosakāmo uzturlīdzekļu apmēru, bet tikai noteicis minimālo uzturlīdzekļu apmēru, kuru katram vecākam neatkarīgi no viņa mantas stāvokļa ir pienākums nodrošināt savam bērnam *(skat. Ministru kabineta 2013.gada 15.janvāra noteikumu Nr.37 „Noteikumi par minimālo uzturlīdzekļu apmēru bērnam" 1.punktu).*

Saskaņā ar Ministru kabineta 2013.gada 15.janvāra noteikumu Nr.37 „Noteikumi par minimālo uzturlīdzekļu apmēru bērnam" 2.2.punktu, *katra vecāka pienākums ir katru mēnesi nodrošināt saviem bērniem minimālos uzturlīdzekļus katram bērnam no 7 gadu vecuma sasniegšanas līdz 18 gadu vecuma sasniegšanai – 30 % apmērā no Ministru kabineta noteiktās minimālās mēneša darba algas.*

Atbilstoši Ministru kabineta 2015.gada 24.novembra noteikumu Nr.656 „Noteikumi par minimālās mēneša darba algas apmēru normālā darba laika ietvaros un minimālās stundas tarifa likmes aprēķināšanu" 2.punktam, *minimālā mēneša darba alga normālā darba laika ietvaros ir 380 euro.*

Ievērojot minēto, minimālais uzturlīdzekļu apmērs atbildētājam būtu 114 *euro* mēnesī.

Judikatūrā atzīts, ka, nosakot uzturlīdzekļu apmēru, tiesai ir jāizvērtē bērna vajadzības, abu vecāku mantas stāvoklis un spēja bērna uzturam nepieciešamo summu maksāt, kā arī jāsadala nepieciešamā uzturlīdzekļu summa proporcionāli katra vecāka mantiskajam stāvoklim un ieguldījumam bērna uzturēšanā *(skat. Augstākās tiesas Senāta 2012.gada 28.septembra spriedumu lietā Nr. SKC-1068, 2012.gada 28.septembra spriedumu lietā Nr. SKC-1024, 2012.gada 25.oktobra spriedumu lietā Nr. SKC-139, Civillietu departamenta 2014.gada 28.februāra spriedumu lietā Nr. SKC-1403).*

Izskatot pušu strīdu, tiesa ņem vērā arī Bērnu tiesību aizsardzības likuma 10.pantu, ka *bērnam ir tiesības uz tādiem dzīves apstākļiem un labvēlīgu sociālo vidi, kas nodrošina pilnvērtīgu fizisko un intelektuālo attīstību. Katram bērnam ir jāsaņem atbilstošs uzturs, apģērbs un pajumte.* Savukārt, ANO Bērnu tiesību konvencijas, kas pieņemta Ģenerālā asamblejā 1989.gada 20.novembrī un no 1992.gada 14.aprīļa ir spēkā Latvijā, 27.panta pirmā daļa nosaka, ka *ikvienam bērnam ir tiesības uz viņa fiziskajai, psihiskajai, garīgajai, tikumiskajai un speciālajai attīstībai nepieciešamo dzīves līmeni.* Minētā panta otrā daļa noteic, ka *uz vecākiem vai citām personām, kas audzina bērnu, gulstas galvenā atbildība par bērna attīstībai nepieciešamo dzīves apstākļu nodrošināšanu savu spēju un finansiālo iespēju robežās.*

Līdz ar to atzīstams, ka uzturlīdzekļu apmērs ir atkarīgs no konkrētā bērna individualitātes, spējām, interesēm, veselības stāvokļa, garīgās un fiziskās attīstības un citiem apstākļiem.

Lai noteiktu piedzenamo uzturlīdzekļu apmēru, tiesai, izvērtējot lietā esošos pierādījumus kopsakarā ar pušu paskaidrojumiem, ir jānoskaidro, kāda ir bērna uzturam nepieciešamā summa, lai vislabāk nodrošinātu viņa intereses; jāizvērtē vecāku mantas stāvoklis un spēja šādu summu segt *(vecākiem bērni jāapgādā atbilstoši katra ienākumiem un mantas stāvoklim)*; bērna uzturam noteikto summu jāsadala proporcionāli katra vecāka mantiskajam stāvoklim, ievērojot katra vecāka ieguldījumu bērna uzturēšanā.

Vērtējot bērnam /pers. G/ nepieciešamo uzturlīdzekļu apmēru vienā mēnesī, Civillietu tiesas kolēģija vadās no šādiem apsvērumiem.

Prasītājas iesniegtais aprēķins par uzturlīdzekļu apmēru sastāv no šādām pozīcijām: ēdināšana skolas laikā 15,60 *euro*; ēdināšana mājās 150 *euro*; apģērbs un apavi vidēji mēnesī 40 *euro*; mājoklis: maksājumi mājas apsaimniekotājam 90,18 *euro*, kabeļtelevīzija un interneta pieslēgums 9,82 *euro*, elektrība 10,64 *euro*, mobilais telefons vidēji 5 *euro*; grāmatu un kancelejas preču iegāde 20 *euro*; kultūras pasākumi (izstāžu, teātru apmeklējumi utt.) 30 *euro*; medikamentu iegāde vidēji 15 *euro*; kosmētisko un higiēnas preču iegāde 20 *euro*; sporta nodarbības (taikvando) 40 *euro*; sporta nodarbības (peldēšana) 30 *euro*; rotaļlietu un spēļu iegāde 15 *euro*; mēbeļu un gultas veļas iegāde 15 *euro* (l.l.23).

Lai gan pirmās instances tiesa par pamatotām atzina visas aprēķinā norādītās pozīcijas, Civillietu tiesas kolēģija uzskata par nepieciešamu pārvērtēt šīs pozīcijas un par tām iesniegtos pierādījumus.

Judikatūrā un tiesību doktrīnā atzīts, ka tiesa var atbrīvot lietas dalībniekus no pierādījumu iesniegšanas, ja tā atzīst par vispārzināmu, ka bērnam uzturēšanas izdevumos iekļaujami izdevumi par ēdienu, apģērbu, mājokli, higiēnas piederumiem utt.. Tā kā šīm empīriskām patiesībām (uz pieredzi pamatotām patiesībām) nav faktisku apstākļu nozīmes, bet tās ir tikai secinājumi un loģiski slēdzieni no zināmiem faktiem, tad tās pusēm nav jāpierāda, bet pati tiesa izlieto empīriskās patiesības kā loģiska slēdziena locekļus *(Bukovskis V. Civilprocesa mācības grāmata. Rīga: Autora izdevums, 1933., 333.–336.lpp, Civilprocesa likuma 96.panta pirmā daļa).*

Par samērīgiem apelācijas instances tiesa atzīst prasītājas norādītos izdevumus pārtikas iegādei 150 *euro* mēnesī un nepiekrīt atbildētāja apelācijas sūdzībā izteiktajam, ka šī summa būtu samazināma uz 70 *euro*. Tiesas ieskatā, šāds atbildētāja uzskats demonstrē neizpratni par augoša bērna ēšanas paradumiem un veselīgas, daudzveidīgas ēdienkartes veidošanu un izmaksām.

Prasītāja nav iesniegusi pierādījumus, kas apliecinātu viņas izdevumus par ēdināšanu skolas laikā. No lietas materiāliem nav secināms, vai bērnam skolā ir pieejamas pusdienas ar priekšapmaksu, vai pusdienas tiek nodrošinātas kabatas naudas ietvaros. Ievērojot minēto un to, ka summa gadā par izdevumiem pārtikas iegādei sastāda 3 600 *euro* (300 × 12 =3 600), Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka tas nosedz bērna ēdināšanu skolas laikā, līdz ar to aprēķina pozīcija – ēdināšana skolas laikā, nav nepieciešama.

Apģērba un apavu iegādei prasītāja kā nepieciešamo summu norādījusi 40 *euro* mēnesī. No lietā esošā līguma par apģērba piegādi Nr.2016-ISI P-85 (l.l.83), kura apmaksu apliecina maksājuma uzdevums Nr.788 (l.l.82), Civillietu tiesas kolēģija secina, ka bērns mācās Rīgas Purvciema vidusskolas 4.klasē un skolēniem ir skolas formas. No iesniegtajiem čekiem redzams, ka prasītāja par apģērbu un apavu iegādi 2015.gadā iztērēja aptuveni 440,19 *euro*, kas vidēji mēnesī ir 36,68 *euro* (440,19 ÷ 12 = 36,68), līdz ar to secināms, ka summa nav pretrunā aprēķinā norādītajam. Apelācijas instances tiesa par samērīgiem atzīst norādītos izdevumus apģērba un apavu iegādei 40 *euro* mēnesī, kas gadā sastāda 480 *euro*. Tā kā skolā bērns nēsā skolas formu (pilnīgi vai daļēji), šajā summā bez apaviem un virsdrēbēm ietverams vien pēcskolas, brīvdienu un brīvlaiku apģērbs, kā arī svinību apģērbs.

Nav pamatots apelācijas sūdzības arguments, ka prasītājas iesniegtie čeki par apģērba un apavu iegādi ir nesamērīgi dārgi un bērnam nav nepieciešami. Tiesas kompetencē nav norādīt bērnu vecākiem, ka viņiem jātērē mazāk līdzekļi un jāiegādājas lētākās preces. Apģērbu iegāde bērnam tādos veikalos kā „H&M", „PIAZA ITALIA", „ZARA", „APRANGA", „SPORTLAND" u.c., neliecina par ekskluzīvu un nesamērīgi dārgu iepirkšanos.

Attiecībā uz mājokļa izdevumiem lietā iesniegti konta pārskati par veiktajiem maksājumiem SIA „Rīgas namu pārvaldnieks", AS „Latvenergo" un SIA „Baltcom TV" (l.l. 24-26).

Ievērojot bērna intereses un atkāpjoties no sacīkstes principa, Civillietu tiesas kolēģija, pārbaudot datus no Valsts zemes dienesta sistēmas, pārliecinās, ka prasītājas norādītais tiesas sēdē par dzīvošanu 3 istabu dzīvoklī atbilst patiesībai. Līdz ar to aprēķinā norādītie maksājumi par mājokli, t.i., maksājumi mājas apsaimniekotājam, kabeļtelevīzija un interneta pieslēgums, elektrība ir pamatoti un samērīgi. Aprēķina pozīcija par mājokli prasītājai nav īpaši jāpierāda, jo, kā jau tika norādīts uz judikatūrā atzīto, vispārzināms ir fakts, ka bērnam uzturēšanas izdevumos iekļaujami izdevumi par mājokli.

Lietā nav iesniegti pierādījumi par pozīciju mobilais telefons, kas vidēji mēnesī sastāda 5 *euro*, līdz ar to šo aprēķina pozīciju prasītāja nav pierādījusi atbilstoši Civilprocesa likuma 93.panta pirmās daļas nosacījumiem.

Par pamatotiem Civillietu tiesas kolēģija atzīst apelācijas sūdzībā izteiktos iebildumus, ka pārmērīgi tiek prasīti izdevumi par grāmatu un kancelejas preču iegādi, kultūras pasākumu apmeklējumiem, medikamentu, rotaļlietu un gultas veļas iegādi.

No iesniegtajiem čekiem secināms, ka prasītāja par kancelejas precēm 2016.gadā iztērējusi aptuveni 47,77 *euro*, mēnesī vidēji 4 *euro* (47,77 ÷ 12 = 3,98). Pirkumi pamatā izdarīti augusta un septembra mēnesī, kas norāda uz bērna sagatavošanu skolas sākumam. No iesniegtajiem čekiem (SIA „KNIGA LV") redzams, ka par grāmatu iegādi prasītāja iztērējusi 44,97 *euro* (28,49 + 16,48 = 44,97) (l.l.79).

Saskaņā ar Izglītības likuma 60.panta trešo[1] daļu, *valsts un pašvaldību izglītības iestādēs, (..), pamatizglītības un vispārējās vidējās izglītības valsts standartiem atbilstošas mācību literatūras, metodisko līdzekļu, papildu literatūras (uzziņu literatūras) un digitālo mācību līdzekļu un resursu (elektronisko izdevumu) iegādi finansē no valsts budžeta līdzekļiem un valsts budžeta mērķdotācijām.* Atbilstoši minētā likuma 17.panta trešās daļas 23.punktam, *republikas pilsētas pašvaldība un novada pašvaldība finansē no sava budžeta valsts pirmsskolas izglītības vadlīnijām, valsts pamatizglītības, vispārējās vidējās izglītības, profesionālās vidējās izglītības un arodizglītības standartiem atbilstošu mācību līdzekļu — papildu literatūras, uzskates līdzekļu, didaktisko spēļu, digitālo mācību līdzekļu un resursu, izdales materiālu, mācību tehnisko līdzekļu, mācību materiālu, iekārtu un aprīkojuma — iegādi tās padotībā esošām izglītības iestādēm.*

Tiesībsargs Juris Jansons norādījis, ka vecāku pienākums ir savu materiālo iespēju robežās nodrošināt sava bērna izglītošanai nepieciešamos individuālos mācību piederumus: kancelejas piederumus, atsevišķu mācību priekšmetu (sports, mājturība un tehnoloģijas u.c.) obligātā satura apguvei nepieciešamo specifisko apģērbu, apavus un higiēnas piederumus, materiālus, kurus izmantojot mācību procesā skolēns rada priekšmetu vai produktu savām vajadzībām *(skat. Latvijas Republikas Tiesībsarga 2013.gada 8.augusta vēstule Nr.1-5/218 izglītības iestādēm par mācību līdzekļu iegādi. Pieejama: http://www.tiesibsargs.lv/atzinumi).*

Ievērojot minēto, nav izslēdzams, ka izglītības iestādes un to iekšējie normatīvie akti var paredzēt, ka vecākiem jāiegādājas kādi individuāli mācību piederumi, taču prasītāja atbilstoši Civilprocesa likuma 93.panta pirmās daļas nosacījumiem nav pierādījusi izdevumu pozīciju mēnesī 20 *euro* apmērā. No iesniegtajiem čekiem par grāmatām nav iespējams secināt, kādas tieši grāmatas iegādātas un vai tās saistītas ar mācību procesu. Par izdevumu pozīciju šajā sadaļā apelācijas instances tiesa par pamatotu atzīst summu 10 *euro* mēnesī.

Attiecībā par aprēķina pozīciju kultūras pasākumu apmeklējumi prasītāja iesniegusi čekus no kinoteātra „Cinamon" un SIA „Kartinga pasaule" kopsummā 27,50 *euro* apmērā (l.l.84). Lietā iesniegts arī piedzīvojumu parka „Mežakaķis" 2016.gada 20.augustā sastādīta pavadzīme par pakalpojuma (atrakcijas) saņemšanu 10 *euro* vērtībā (l.l.86).

Izvērtējot minēto, aprēķina pozīcija par 30 *euro* mēnesī nav samērīga un atbilstoša prasītājas iesniegtajiem pierādījumiem.

Prasītājas norādītie ilgtermiņa pirkumi, mēbeles, gultas veļa, rotaļlietas un spēles prasītājas izpratnē novērtējami 30 *euro* apmērā (mēbeļu un gultas veļas iegāde 15 *euro*, rotaļlietu un spēļu iegāde 15 *euro*). Par šīm aprēķina pozīcijām iesniegts čeks no veikala „RIMI" 13,99 *euro* vērtībā (l.l.84) un maksājuma uzdevums par veikalā „XS Rotaļlietas" iegādātām rotaļlietām vai spēlēm 27,29 *euro* vērtībā (l.l.85). Civillietu tiesas kolēģija nevar atzīt šīs pozīcijas par pamatotām, jo gadā tas sastāda 360 *euro*. Vadoties pēc loģikas apsvērumiem, ilgtermiņa pirkumu iegāde nenotiek katru mēnesi, tāpēc šajā daļā par abām pozīcijām kopā samērīgi ir noteikt 10 *euro* mēnesī, kas gadā veido 120 *euro*.

Nav pamatots apelācijas sūdzības arguments, ka lietā nav pierādījumu par sporta nodarbību (peldēšana) 30 *euro* mēnesī apmaksu, jo lietā ir iesniegti čeki, kas apliecina nodarbību apmaksu no prasītājas puses (l.l.95). Aprēķinā norādīta arī pozīcija par sporta nodarbībām (taikvando) 40 *euro* mēnesī, par ko apelācijas sūdzībā nav izteikti iebildumi, tāpēc šī pozīcija ir atstājama.

Pamatots ir apelācijas sūdzībā norādītais, ka lietā nav ziņu par bērna veselības stāvokli. Aprēķinā prasītāja norādījusi pozīciju par medikamentu iegādi 15 *euro* mēnesī. Izvērtējot iesniegtos čekus par medikamentu iegādi (l.l.87), un prasītājas iesniegtos konta pārskatus (l.l.88-89), redzams, ka medikamentu iegāde notikusi neregulāri, proti, 2016.gada janvāra, aprīļa, maija, jūnija un jūlija mēnesī prasītāja medikamentus iegādājās kopā par 160,89 *euro*. Apelācijas instances tiesas sēdē prasītāja paskaidroja, ka regulāri iegādājas vitamīnus, jo bērns sporto. Minētais ir pretrunā iesniegtajiem čekiem, no kuriem redzams, ka iegādāti tādi medikamenti kā: „Magne B6" – lieto magnija deficīta ārstēšanai; „Noofen 250 mg" – lieto trauksmaini neirotisku stāvokļu (nemiers, trauksme un bailes), bērniem stostīšanās un tika ārstēšanai; „Oculoheel" – acu pilieni, ko lieto, ja ir iekaisušas, pārpūlētas, kairinātas vai asarojošas acis, graušanas sajūta acīs, jutīgums pret gaismu un plakstiņu iekaisumi; „Ibumetin" – lieto sāpju, iekaisuma, temperatūras gadījumā; „Smecta" – lieto sāpju ārstēšanai, kas saistīta ar barības vada, kuņģa saslimšanām, arī akūtas un hroniskas diarejas gadījumā; iegādāti arī ūdensizturīgi plāksteri un aktivizētā ogle tabletēs. Lietā nav ziņu, ka bērnam būtu konstatētas kādas saslimšanas, kuru ārstēšanai ģimenes ārsts būtu izrakstījis speciālus medikamentus. Ievērojot minēto, aprēķina pozīcija par medikamentu iegādi nav pierādīta un izdevumi par medikamentu iegādi attiecas uz pašu prasītāju.

Ievērojot minēto, par pierādītu un saprātīgu Civillietu tiesas kolēģija atzīst /pers. G/ nepieciešamo izdevumu apmēru vienā mēnesī noteikt 390 *euro* (150 + 40 + 90 + 10 + 10 + 10 + 10 + 30 + 40 = 390). Visi tiesas atzītie izdevumi ir bērnam nepieciešami, jo izriet no viņa ikdienas vajadzībām un atbilst bērna pilnvērtīgai fiziskai attīstībai. Turklāt vērā ņemams apstāklis, ka izdevumi mēdz būt mainīgi un katru mēnesi var nebūt tādā apmērā, kādi norādīti aprēķinā *(tiesas sēdes audio protokola ieraksta 00:15:40 minūte).*

Vērtējot pušu mantisko stāvokli un līdz ar to spēju segt dēlam nepieciešamos izdevumus, Civillietu tiesas kolēģija vadās no šādiem apsvērumiem.

No Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (turpmāk VSAA) 2016.gada 16.maija izziņas Nr.16/1008566 (l.l.46-48) izriet, ka prasītāja kopš 2016.gada 1.februāra strādā SIA „/nosaukums/" un kopš 2013.gada 2.maija arī SIA „/nosaukums/", no 2013.gada 22.aprīļa līdz 2016.gada 29.janvārim strādājusi SIA „/nosaukums/", viņas ienākumi no 2015.gada janvāra līdz decembrim bija 4 659,11 *euro* un 1 123,40 *euro*, vidēji 388,26 *euro* un 93,62 *euro* mēnesī, kopā 481,88 *euro*. 2016.gada janvāra, februāra, marta mēnesī prasītājas ienākumi bija 760 *euro* un 287,40 *euro*, kas vidēji 3 mēnešos sastāda 349 *euro*. Atbilstoši VSAA 2016.gada 16.maija izziņai Nr.16/1008607 (l.l.49) prasītāja no 2014.gada janvāra līdz 2016.gada maijam saņēma ģimenes valsts pabalstu pavisam kopā 364,16 *euro*. Prasītāja nav iesniegusi aktuālu VSAA izziņu par saviem ienākumiem visā 2016.gadā vai par 2017.gada sākumu. Ielūkojoties publiskajos reģistros, secināms, ka prasītājai pieder lietošanā nodots nekustamais īpašums (dzīvoklis), bet nepieder transportlīdzekļi.

No VSAA 2017.gada 16.marta izziņas Nr.17/569535 (l.l.149) izriet, ka atbildētājs no 2016.gada 3.augusta līdz 15.novembrim strādāja SIA „/nosaukums/" un augusta mēnesī viņa ienākumi kā darba ņēmējam bija 48,60 *euro*, bet kā mikrouzņēmuma darbinieka ienākumi no 2016.gada janvāra līdz novembrim bija 0 euro. No VSAA 2017.gada 16.marta izziņas Nr.17/569620 (l.l.150) redzams, ka atbildētājs no 2017.gada 12.janvāra līdz 6.martam strādāja SIA „/nosaukums/" un viņa ienākumi janvāra mēnesī bija 209,50 *euro.*

Ielūkojoties publiskajos reģistros, secināms, ka atbildētājam nepieder kustama un nekustama manta. Atbilstoši aktuālajiem Uzņēmuma reģistra datiem atbildētājs kopš 2016.gada 22.augusta vairs nav SIA „/nosaukums/" valdes loceklis. Tiesas sēdē atbildētājs norādīja, ka viņa profesija (gāzes metinātājs) nav pieprasīta profesija, viņa nākotnes plāni ir saistīti ar profesijas maiņu.

Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka prasītājai ir labāks materiālais stāvoklis nekā atbildētājam, kas ietekmē atbildētāja spēju segt bērnam nepieciešamos izdevumus vienādā apmērā ar prasītāju. Apelācijas instances tiesa atzīst, ka dēlam nepieciešamie uzturlīdzekļi 390 *euro* mēnesī sadalāmi starp pusēm, atbildētājam ikmēneša uzturlīdzekļu maksājumu nosakot 180 *euro* apmērā no prasības celšanas brīža, ieskaitot šajā summā tos maksājumus, kurus atbildētājs bērna uzturam sniedza labprātīgi, vai izpildot iepriekšējo tiesas spriedumu. Savukārt uz prasītāju gulstas uzturlīdzekļu daļa 210 *euro* mēnesī, kas atbilst viņas materiālajam stāvoklim un iespējām.

Pirmās instances tiesa spriedumā pamatoti norādīja, ka lietā nav gūti pierādījumi tam, ka atbildētājs būtu maznodrošināts, trūcīgs vai maksātnespējīgs, līdz ar to arī Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka nav pamata noteikt atbildētājam maksājamo uzturlīdzekļu apmēru tikai valstī noteiktajā minimālajā apmērā. Ministru kabineta noteikumos noteiktais minimālais slieksnis piedzenams tikai tad, ja atbildētājam ir īpaši apstākļi, piemēram, darbnespēja, kad viņš objektīvi nevar sniegt līdzekļus vispār vai var tos sniegt nepietiekošā apmērā. Atbildētājs ir darbspējīgā vecumā, bet bieža darba maiņa vai tā neesamība nav pamats noteikt uzturlīdzekļu apmēru minimālajā apmērā.

Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka uzturlīdzekļu apmērs 180 *euro* mēnesī atbilst bērna interesēm, jo atbildētāja uzrādītie ienākumi (faktiski to neesamība), vadoties pēc loģikas apsvērumiem, ir vērtējama kritiski. Lietā nav pierādījumu, ka pašu atbildētāju uzturētu kāda cita persona vai sniegtu viņam regulāru finansiālu atbalstu.

Nav pamatots apelācijas sūdzības arguments, ka atbildētājs labprātīgi maksājis uzturlīdzekļus bērna uzturam pirms prasības celšanas un visā tiesvedības gaitā. No atbildētāja iesniegtā konta pārskata par maksājumiem prasītājai no 2016.gada 1.janvāra līdz 2017.gada 21.martam redzams, ka uzturlīdzekļu samaksa veikta tikai 2016.gada jūnija, augusta un oktobra mēnesī (l.l.151). Bet lietā iesniegtais bankas konta izraksts par maksājumiem neattiecas uz prasības periodu (l.l.68).

Pamatots ir apelācijas sūdzības arguments, ka sprieduma nekavējoša izpilde nav motivēta atbilstoši Civilprocesa likuma 205.pantam, saskaņā ar kura pirmās daļas 1.punktu, *pēc lietas dalībnieka lūguma tiesa spriedumā var noteikt, ka pilnīgi vai noteiktā daļā nekavējoties izpildāmi spriedumi par uzturlīdzekļu piedziņu bērnam vai vecākam.*

Panta komentāros norādīts, ka jautājumu par sprieduma nekavējošu izpildi tiesa izlemj tikai pēc attiecīga lietas dalībnieka motivēta lūguma tajā pašā tiesas sēdē, kad lieta tiek izspriesta pēc būtības. Par tiesas sprieduma nekavējošu izpildi jānorāda paša sprieduma rezolutīvajā daļā. Līdz ar to sprieduma nekavējošas izpildes noteikšanu vai tās atteikumu lietas dalībnieki var pārsūdzēt vienīgi apelācijas kārtībā (..) *(skat. Civilprocesa likuma komentāri I daļa (1.-28.nodaļa), otrais papildinātais izdevums, sagatavojis autoru kolektīvs prof. K.Torgāna zinātniskajā redakcijā, Tiesu namu aģentūra, 2016, 558.lpp).*

Prasītāja sākotnējā prasības pieteikumā nav lūgusi sprieduma nekavējošu izpildi, taču šādu lūgumu izteikusi prasības pieteikuma precizējumos:

„Lūdzu noteikt, ka spriedums lietā ir izpildāms nekavējoties” (l.l.17-20), ko nevar uzskatīt par pietiekoši motivētu.

Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka pirmās instances tiesa piedzenamo uzturlīdzekļu apmēru noteica nesamērīgi ar bērnam nepieciešamajiem izdevumiem un atbildētāja iespēju tos maksāt, līdz ar to apelācijas sūdzībā minētie argumenti tiesas sēdē guva daļēju apstiprinājumu.

Lemjot par tiesas izdevumu piedziņu, Civillietu tiesas kolēģija vadās no Civilprocesa likuma 41.panta pirmās daļas, ka *pusei, kuras labā taisīts spriedums, tiesa piespriež no otras puses visus tās samaksātos tiesas izdevumus.*

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 43.panta pirmās daļas 3.punktu *no tiesas izdevumu samaksas valsts ienākumos ir atbrīvoti prasītāji — prasībās par uzturlīdzekļu piedziņu bērnam.*

/pers. D/ tiesas izdevumi nav bijuši un saskaņā ar Civilprocesa likuma 41.panta pirmo daļu to piedziņai no atbildētāja nav pamata.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 42.panta pirmo daļu, *tiesas izdevumi, ja prasītājs no to samaksāšanas bijis atbrīvots, piespriežami no atbildētāja valsts ienākumos proporcionāli apmierinātajai prasījuma daļai.*

Daļēji apmierinot prasību, no atbildētāja valsts ienākumos ir piedzenama valsts nodeva 321,14 *euro,* kas aprēķināta atbilstoši Civilprocesa likuma 34.panta pirmās daļas 1.punkta b) apakšpunktam.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 39.panta pirmās daļas 5.punktu no atbildētāja valsts ienākumos piedzenami tiesas izdevumi par tiesas pavēstu piegādāšanu un izsniegšanu, kas saskaņā ar pavēstu uzziņu lietā veido 12,36 *euro* (l.l.2).

Saskaņā ar iepriekš minēto un vadoties no Civilprocesa likuma 432., 433., 434.panta, Civillietu tiesas kolēģija

nosprieda:

/pers. D/ prasību pret /pers. E/ par uzturlīdzekļu piedziņu **apmierināt daļēji.**

Piedzīt no /pers. E/, personas kods /personas kods/, /pers. D/, personas kods /personas kods/, labā uzturlīdzekļus dēla /pers. G/, personas kods /personas kods/, uzturam 180 *euro* (viens simts astoņdesmit *euro*) mēnesī, bet ne mazāk par Ministru kabineta noteikto minimālo uzturlīdzekļu apmēru, no 2016.gada 29.marta līdz bērna pilngadības sasniegšanai, pārējā daļā prasību **noraidīt.**

Atsaukt izpildu rakstu, kas izdots saskaņā ar Rīgas rajona tiesas 2016.gada 20.oktobra spriedumu un izdarīt maksājumu pārrēķinu.

Noteikt, ka piedzīto uzturlīdzekļu summā par visu laika periodu ieskaitāmi tie maksājumi, kurus /pers. E/ samaksāja labprātīgi, vai izpildot Rīgas rajona tiesas 2016.gada 20.oktobra spriedumu

Piedzīt no /pers. E/, personas kods /personas kods/, valsts ienākumos valsts nodevu par uzturlīdzekļu piedziņu 321,14 *euro* (trīs simti divdesmit viens *euro* 14 centi), kas iemaksājama kontā Nr. LV55TREL1060190911200, saņēmējs: Valsts kase,reģ.Nr.90000050138**,** saņēmēja banka: Valsts kase, BIC kods TRELLV22, iemaksas mērķis: civillietu identificējoši dati.

Piedzīt no /pers. E/, personas kods /personas kods/, valsts ienākumos ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 12,36 *euro* (divpadsmit *euro* 36 centi), kas iemaksājami kontā Nr.LV51TREL2190458019000, saņēmējs: Tiesu administrācija, NMR 90001672316, saņēmēja banka: Valsts kase, kods TRELLV22, iemaksas mērķis: civillietu identificējoši dati.

Noteikt /pers. E/ termiņu tiesas sprieduma labprātīgai izpildei daļā par tiesas izdevumu samaksu 10 (desmit) dienas pēc sprieduma spēkā stāšanās, iesniedzot Rīgas apgabaltiesā samaksu apliecinošus dokumentus par valsts labā piedzīto tiesas izdevumu samaksu.

Spriedumu var pārsūdzēt 30 dienu laikā Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamentā, iesniedzot kasācijas sūdzību Rīgas apgabaltiesā.

Pilns spriedums sastādīts 2017.gada 5.aprīlī.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja Dz.Zvaigznekalna-Žagare

Tiesnese L.Grauda

Tiesnese M.Zelmene